

ZATERDAGAVOND

door

CATHARINA

G. F. Callenbach - Nijkerk.

Ketty van de Bosch
Karel - Doormanstr 11
rijkerk

„U is immers juffrouw Geffens, nietwaar?“ blz. 17

ZATERDAGAVOND

DOOR

CATHARINA

VIERDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

Hij had een prettig blij gevoel, dat hij nu toch Moeder helpen kon. Zelfs de regen, die hem vlak in 't gezicht sloeg, en die aan weerskanten in stralen afdroop van het deksel van zijn broodkar, kon hem niet uit zijn humeur brengen. 't Was immers Zaterdagavond! Als hij een beetje vlug geholpen werd, dan zou hij om negen uur thuis zijn, aan Moeder zijn eerst-verdiende geld kunnen geven en dan achter de kachel kruipen om zich te drogen. En terwijl hij zoo stevig stapt achter den wagen aan tusschen de tram-rails door, die hem door de nattigheid reeds van uit de verte tegenglansden, en de lange laan af loopt, waar zijn vaste klanten woonden, werd hij steeds vroolijker door 't denken aan zijn thuiskomen van straks. Zaterdag ging Moeder nooit uit naaien, het kamertje zou dus netjes aan kant zijn, de kachel warm en de koffie klaar voor hem! Ja, dat wist hij zeker en hij begon zóó te fluiten van de pret, dat een heer, die met een knorrig gezicht hem haastig voorbijliep, even verwonderd van onder zijn paraplu opkeek om te zien naar dien fluitenden jongen in zoo'n regenbui! Boven aan de trap zou hij eerst die kletsnatte schoenen uit doen, — hè, hij soeperde met zijn kousen in 't water! — dan zijn gezicht eens ferm afdrogen en dan met een heel leuk gezicht den rijksdaalder op tafel neerleggen. Hij wist precies hoe Moeder doen zou en niets zeggen dan: „maar jongen toch, maar jongen toch” en lachend kijken van den rijksdaalder naar hem en van hem naar den rijksdaalder. Hij zag hem al liggen bij 't koffieblad en Moeder

zou hem niet dadelijk opbergen, maar er telkens weer eens naar zien terwijl ze hem koffie inschonk. Ja, zóó zou 't gaan, en hij zou er natuurlijk niets van zeggen, dat baas Slot zoo driftig was en hem altijd uitvloekte, zooals hij ook de andere knechts deed; hij zou alleen maar vertellen van de juffrouw, die zoo vriendelijk was en hem wel eens een bord eten gaf, omdat hij den baas maar liet razen en niet brutaal weer antwoordde. Ook van Miesje, die het zoo heerlijk vond als hij haar uit de bewaarschool kwam halen en die hij een vogelkooitje beloofd had, dat hij met zijn figuurzaag van sigarenplankjes zou maken. En ook van Karel, met wien hij op school in dezelfde klasse had gezeten en die hem nog altijd op de hoogte hield van de jongens en van de meesters en van de geschiedenis. Ze waren nu met Napoleon bezig en Karel zou hem van avond een boek geven over het jaar 1812, waar alles van den brand en van de kou en van de Berezina in stond! Wat zou Vader zoo'n boek ook mooi gevonden hebben, en nu liep hij achter de broodkar en zou nooit meer naar school gaan! Toen drongen er tranen op in zijn oogen, maar hij streek ze gauw weg met de mouw, en begon weer hard te fluiten.

Wat zouden ze nu van avond nemen? Je kon er eigenlijk nooit op aan! dan namen ze een kantbrood van zestien cent en dan weer eens twee busjes van acht — of een Duitsch brood van tien cent. Hij zou, als hij rijk was, altijd Duitsch brood van tien cent eten of van die waterbroodjes, die zoo lekker knoepten en die ze vroeger altijd op Vaders verjaardag kregen. Als ze die nu maar niet net vroegen, want hij had er geen een meer! Opeens hield hij den wagen in, sloeg vlug het deksel open, legde een kantbrood van zestien cent in het mandje, liep het trottoir over, het voortuintje door en schelde aan. Dit hier waren beste menschen, geloofde hij, want de meid was ook altijd zoo aardig en had hem nog pas een dubbeltje gegeven voor een pakje, dat hij in de stad moest afgeven in een winkel waar hij toch langs moest. Hij durfde nu dan ook niet voor

de tweede maal te schellen en ja! daar hoorde hij toch ook iemand aankomen! „Zoo vent, heb je soms van avond eens een krentenbrood van een kwartje bij je! hé, wat ben je nat, en nu liet ik je nog wel zoo lang wachten, maar ik was juist bij Jans, die ziek op bed ligt.” Later kon hij zich nooit goed herinneren, hoe toch alles gegaan was. Terwijl die Mevrouw nog praatte had hij opeens de tram al vlak bij gehoord, op 'tzelfde oogenblik schoot het hem in, dat de broodwagen nog op de rails stond en meteen, door den hevigen angst heen, die tegen zijn keel opborrelde, had hij gehoord het bellen van de tram, het slaan van paardenhoeven op den natten grond en boven alles uit het schreeuwen en schelden van den koetsier. In een oogwenk stond hij er bij, het mandje met brood stijf in den arm, nauwelijks beseffend wat er gebeurd was. Uit de naastbijzijnde huizen kwamen meiden aanloopen, vraag-roepend: „wat gebeurt er toch? wat gebeurt er toch?” En hij stond er bij zonder stem, zonder iets te doen dan maar te kijken naar de kapotte kar, de gederailleerde tram en naar brooden, die in de modder lagen en waar de regen op neerkletste harder nog dan straks. De conducteur deed al wat hij kon om, met hulp van een paar mannen, de tram weer op de rails te brengen, terwijl de woedende koetsier er achter bij stond te razen en hem ziende op hem toeschoot met: „jou lomperd, uilskuiken, heb ik je niet honderdmaal gewaarschuwd! Maar het zal je je baantje kosten, ik zal je aanklagen, jou leelijk, miserabel klein kreng!” Eigenlijk hoorde hij nauwelijks wat die man bulderde; hij zag, steeds scherper, de broodkar, in elkaar, kapot, en het brood in de modder, en den conducteur, die heelemaal niets zei, alleen maar even naar hem opkeek. Toen was de meid uit het groote huis, waar hij een tulband van tachtig cent moest brengen, komen aanloopen, en die was pas aardig geweest! Haar hulp zou hij nooit vergeten! „Waarom helpen jullie dat kereltje toch niet?” riep ze al van 't trottoir af: „vooruit toch, Jan! jij gauw de brooden van den grond nemen, dan zal ik een groote mand halen.” En de koetsier hield opeens

zijn schelden in, toen zij er bij was gekomen en maakte, dat hij met zijn tram en den conducteur, die nog maar altijd niet sprak, wegwam. Dat was een opluchting! Nu zou hij aan den gang gaan, en met grooten ijver begon hij de brooden af te slaan en af te veegen en toen de meid met de mand kwam deden ze daarin eerst de schoone brooden, die nog in de kar lagen, spreidden er een paar witte doeken over en legden toen daarop de afgedroogde brooden, die er nogal vrij toonbaar uit zagen, vond hij. Een boerenvrouw, van den overkant van de laan, kwam met een kruiwagen aan, en daarop werd de mand gezet. Maar nu de kapotte kar! Weer drongen de tranen naar boven, die hij had kunnen inhouden, toen hij zoo druk met dat brood bezig was. Dat zou hij nog wel kunnen verkoopen, hoopte hij: maar o, die kapotte wagen! hij durfde er niet meê bij den baas komen.

„Mijn tulband is toch niet verdronken?” vroeg Grada, de meid van het groote huis, weer opeens, van achter de mand, die ze stevig op den kruiwagen had vastgebonden; „en heeft mevrouw Land haar brood al en Geesters?” Meteen haalde ze een trommel uit de broodkar en liep er vlug mee het huis in. Vreeselijk! daar stond hij nu weer alleen! en wat zou er toch verder gaan gebeuren! Hij kon maar niet verder denken dan: „dat ik ook niet om die tram heb gedacht!” hij wist toch zoo goed, dat die altijd om halfzeven moest komen. „Hoe kon je toch zoo oliedom zijn,” begon een man, die aan een der wielen van de kar ging draaien; „je kunt zoo iets warempel toch wel weten, en 't is een leelijk mankement hier, 't zal een dure reparatie geven, mannetje, daar kun je op aan!”

Daar ging weer de deur van het groote huis open en aan dienzelfden man vroeg Grada, of hij den broodwagen in de gang naast hun huis wilde rijden. „Ik zal er eens met onzen mijnheer over spreken, hoor, en zorg jij nu maar, dat je vlug je brood verkoopt,” zei ze tot Jan. Hij keek haar even aan, zei niets, pakte toen flink den kruiwagen op, die eerst erg wankelde, en ging er met groote passen

achteraan, naast de rails, terug naar de stad, waar hij de natte brooden moest verkoopen.

„Hoe is dat nu toch eigenlijk gebeurd?” vroeg de heer Raders, de bewoner van het groote huis, aan Grada, toen ze de pap voor zusje kwam binnen brengen, dat bij Mevrouw op schoot zat.

„Ja, Mijnheer, ik kwam er ook pas later bij, maar 't was in ieder geval die nare koetsier met dat opgezette hoofd; hij is, geloof ik, weduwnaar,” zei ze na eenige aarzeling, „maar verder ken ik hem niet. En die jongen is het oudste zoonje van die weduwe Geffens uit de Torenstraat; u weet wel, die haar man een paar jaar ziek heeft gehad. Hij was klerk op de Rijnsche bank, en mijn zwager prijst hem nog altijd. De jongen zou onderwijzer geworden zijn, omdat hij zoo heel goed leeren kon, maar hij moest van school af, want de jongen, die op hem volgt, is altijd ziek en kan nog niets gaan verdienen. Die juffrouw Geffens is een net mensch, en mijn zwager zegt, dat de heeren van het kantoor ook veel voor haar gedaan hebben. Ze gaat tegenwoordig uit naaien en heeft nog nette spulletjes, en nu vertelde die Jan me gisteren juist met zooveel plezier, dat hij van avond zijn eersten rijksdaalder zou thuisbrengen. Hij heeft het anders slecht getroffen! Die bakker Slot is een nare man en zoo'n bullebak, en daarom wou ik zoo graag, Mijnheer, dat u er eens heen ging en het een beetje goed maakte voor Jan!”

Toen Grada de kamer uit was, dronk de heer Raders langzaam zijn thee uit, in gedachten kijkend naar zusje, die met haar pap zat te knoeien en het telkens uitkraaide van pret. „Zulke kinderen moeten er ook te vroeg op uit,” begon hij plotseling, „maar ik vind het een erg vervelend karweitje om naar dien Slot te gaan, ik ken den man in 't geheel niet.”

„Och man,” begon Mevrouw, even ophoudend om zusje den mond te stoppen met een fermes lepel pap, „zeg hem nu eenvoudig, dat hij Maandag dien wagen hier moet laten halen, en dat hij jou de rekening van de reparatie zenden

kan. Als hij merkt, dat wij van het geval weten, zal hij dat kind ook zoo gauw niet weggagen, en ik zal Maandag dien Jan eens bij mij laten komen; maar je moet weg, ik hoor in de verte de bel al!" Toen de heer Raders op de tram bij den koetsier sprong, keek die even schichtig naar hem op, en de conducteur zei, het biljet afscheurend: „dat was daar straks een raar geval net voor uw deur, Mijnheer, en het spijt mij nog 't meest voor dat kereltje, dat er van lusten zal!" In de stad gekomen moest de heer Raders eenigen tijd naar de bakkerij van Slot zoeken, hetgeen hij erg onplezierig vond, maar toen hij eindelijk in den winkel was, deed de warmte en de vriendelijke stem van de bakkersjuffrouw hem prettig aan. „Wat had hij zich nu eigenlijk ook met dat heele geval te bemoeien! maar Grada was een beste dienstbode en daar deed hij het dan ook alleen om," had hij loopen denken. De juffrouw verzocht hem dadelijk naar binnen te gaan, dan zou zij haar man uit de bakkerij halen, en terwijl ze door de donkere, nauwe, lange gang naar achteren liep, verbaasde zij er zich over wat die deftige mijnheer toch wel van haar man moest hebben. In de binnenkamer, achter den winkel, zat aan de tafel een jongen van een jaar of vijftien te lezen, de handen onder het hoofd en zóó ingespannen, dat hij niets bemerkte van het binnenkomen van den heer Raders. Na even gewacht te hebben, hoestte die dan ook maar eens om de aandacht te trekken. Toen sprong Karel plotseling verschrikt op, schoof het boek op zij, en dien vreemden heer ontsteld aankijkend vroeg hij: „Waar is Moeder opeens gebleven?" „Wel jongen, jij zat zoo druk te lezen, dat je niet eens gemerkt hebt, dat je moeder zelf me hier heeft binnen gelaten. Maar wat lees je daar?" „Het jaar 1812, Mijnheer, en dat moet ik van avond uitlezen, omdat ik het dan aan Jan wil geven, onzen broodjongen weet u, dan kan die het morgen lezen." „Zoo zoo, en wat is dat voor een jongen, die Jan? Frits of Frans, of hoe je zelf heet!" „Een aardige jongen, een beste jongen, Mijnheer, en hij kan in een oogenblik voor je uitrekenen hoeveel b.v. driehonderd zes en negentig maal

vijfhonderd twee en zeventig is of zoo iets. En nu moet hij hier achter de broodkar, omdat zijn vader gestorven is en hij moet helpen verdienen, weet u. Zijn broertje is altijd ziek en kan niets doen, en toen heeft hij zelf gezegd, dat hij niet langer meer op school wilde blijven. Maar daar komt Vader aan!" zei hij opeens met eenigen schrik. Bakker Slot, dik, en heefemaal wit van 't meel, waardoor het roode gezicht misschien nog rooder leek, kwam, een slappe pet scheef op het hoofd, achter zijn vrouw aan op roode pantoffels naar binnen schuiven, terwijl hij zijn gezicht met een tip van zijn schort afveegde en toen zijn handen op zijn buik vouwde. „En wat wou Mijnheer van me?" begon hij op lijzigen toon. Kort en zakelijk vertelde de heer Raders aan bakker Slot wat er gebeurd was, zonder toe te laten, dat die hem in de rede viel, want hij zag hoe kwaad de bakker werd en begreep wel, dat er een storm van woorden zou losbarsten over dien dommen jongen en ook zag hij aan de gezichten van de juffrouw en van Karel, dat ze zoo'n uitbarsting zeer vreesden. Daarom ging hij maar zonder ophouden door, en eindigde met: „U laat dus den wagen voor mijn rekening halen en repareren, en dan geeft u dien jongen van avond zijn heelen rijksdaalder, nietwaar?" „Dat hangt af van de natte brooden, die hij overhoudt," zei Slot nu lijzig-vinnig; „ik kan die schade ook niet lijden, ik moet ook voor mijn broodje zorgen." Intusschen had de heer Raders een gulden uit zijn portemonnaie genomen en zei, die op tafel leggend: „dit is dan voor het onverkochte brood, dat daar zeker wel mee betaald zal zijn; ik reken er nu op, dat u dien jongen zijn rijksdaalder uitbetaalt. Je bent niet boos op me, dat ik je in je lectuur gestoord heb?" vroeg hij toen vriendelijk aan Karel, en ging groetend de kamer uit.

Op zijn kantoor gekomen, kon de heer Raders niet zoo goed met zijn werk opschieten als anders. De cijfers van zijn balans optellend, dacht hij telkens aan dat jongetje, dat nu natte brooden liep te verkoopen aan menschen; die ze zeer waarschijnlijk niet wilden hebben. Misschien waren

ze ook zoo erg nat niet; en had hij ook meer dan een gulden moeten geven? Hij wou toch eigenlijk maar, dat Grada van dat heele geval gezwegen had. Wat ging het hem feitelijk aan, en het had zijn heelen Zaterdagavond al in de war gestuurd! 't Was dan toch ook héél dom van zoo'n jongen, en de wagen werd er door zoo'n reparatie ook niet beter op, en dat zaakje van Slot scheen er ook niet op vooruit te gaan; er was ten minste geen ziel in den winkel gekomen! Maar of hij het nu al van zich wilde afzetten, hij moest telkens weer denken aan het thuiskomen van dat jongetje straks bij zijn moeder, en al zou Slot hem nu dien rijksdaalder zeker wel geven, de vreugde was er voor het kind toch heelemaal af! Wat zou die moeder Geffens voor mensch zijn? Zei Grada niet, dat ze in de Torenstraat woonde? 't Is niet zoo heel ver hier vandaan, ik kon er misschien wel eens even aanloopen, als ik deze berekening klaar heb.

O! die hoop en de teleurstelling en de angst van dien Zaterdagavond met de natte brooden! Iederen keer als hij aanschelde, begon Jan al weer bij zichzelf te herhalen wat hij nu weer aan deze meid zou zeggen van dit brood, waarvan de korst alleen nog maar wat nat was! Ze zou er misschien niet eens erg in hebben, maar hij moest het haar toch zeggen en dan vragen of zij dat natte stukje niet in de keuken zou willen nemen. Als zij nu meteen aan Mevrouw binnen wou zeggen, dat zij dat natte niet erg vond, en 't was toch ook zoo heel erg niet! Misschien zag Mevrouw het brood heelemaal wel niet, en van avond droogde het nog best op! Zoo pleitte hij weer bij iedere deur, en er waren toch eigenlijk nog wel veel goede menschen, want 't verkoopen liep nogal mee! En wat was die ééne mijnheer aardig geweest, die zelf open had gedaan, omdat de meid met den Zaterdagavond boodschappen moest doen, en Mevrouw de kinderen naar bed bracht. Toen hij, erg verschrikt door het zien van den mijnheer zelf, op bevenden toon zijn pleidooi voor het

krentenbrood, dat op zij wat losgelaten had, begon, had die mijnheer vroolijk gezegd: „Zit er maar niet over in, vent, ik heb een bengel van een jongen, die het krentenbrood ook wel zal opeten, al staan de krenten niet allemaal even strak in 't gelid! Als er maar geen uitgevallen zijn!”

Toen was Jan door zijn tranen heen beginnen te lachen en beurde in plaats van twee en veertig, vijf en veertig cent, omdat hij zoo gauw geen drie centen kon vinden en die mijnheer het zeker vervelend vond om met zoo'n mandje vol brood aan de voordeur te staan. Ja, mijnheeren waren toch bijna altijd aardig! De regen had heelemaal opgehouden, en nu glansden de sterren aan den zwarten hemel! Maar dat wist Jan niet. Druk en vol was 't op de straten en o! zoo hinderlijk licht. 't Was er nog nooit zóó licht geweest, en nog nooit had hij zooveel broodwagens gezien! En alles was zoo vroolijk! Menschen, die boodschappen moesten bezorgen en menschen, die zelf liepen om te koopen om, nu de regen gelukkig was opgehouden, te genieten van hun vrijen Zaterdagavond. En door de groote spiegelruiten van de winkels scheen helder het vele licht op die door elkaar kriebelende lachende en pratende menschen, die geen leed hadden zooals hij! Daar moest hij nu net stilstaan voor een heel groot confectiemagazijn met wel honderd gaspitten! Plotseling riep er een van achter een broodkar: „Zeg bakkertje, heb jij een nieuw model kar uitgevonden?” en een andere bakkersknecht, die juist een mand met brood stond op te laden, schreeuwde terug: „Ja, dat is nu een auto-model, moet je weten!” Toen zag hij voor 't eerst wat een raar gevaarte het ook was! die lompe boerenkruiwagen en daarop een balieband met witte doeken er over! En in dat confectie-magazijn wilden ze juist geen brood nemen. Dat mocht hij zelf thuis opeten, maar zij bedankten er voor!

Hij kon haast niet voortkomen door de volle straat, die een beetje opliep, en hij stikte bijna in zijn tranen! En 't ergste moest nog komen! Bakker Slot, de kapotte wagen,

geen rijksdaalder natuurlijk en Moeder, die zoo bedroefd zou zijn; niet boos, heelemaal niet boos, maar o zoo bedroefd, vooral om hem! „Eer zij roepen, zoo zal ik antwoorden,” zei Moeder altijd. Hè, hij had nog niet om God gedacht, neen, nog heelemaal niet, maar hoe had hij nu kunnen roepen? Hij wist het toch niet vooruit van die tram! Had God hem niet even kunnen ingeven, dat hij den broodwagen nog naast de rails moest zetten? Of als die meid nu eens niet ziek was geweest, dan had hij bij mevrouw Land niet zoolang hoeven wachten, en dan was het misschien ook niet gebeurd! O! als 't nu eens niet gebeurd was! dan had hij nu bijna naar huis kunnen gaan met den rijksdaalder en het boek van 1812. Was het misschien ook al te heerlijk geweest? Nu kon God er toch ook niet meer aan doen, want 't was gebeurd, 't was gebeurd! Hoe zou hij toch beginnen met het vertellen aan den baas? Maar hij zou niets hoeven te vertellen, want Slot zou immers dadelijk dien gekken kruiwagen en de mand zien, alles begrijpen, en het woedend uitschreeuwen, dat hij zijn zaak door de heele stad bespottelijk had gemaakt! 't Afranselen, dat zou het ergste niet zijn, als hij den rijksdaalder maar kreeg, en niet bedankt werd voor altijd! Hij zou het wel alles eerlijk aan Moeder vertellen, maar niet zoo erg van den baas en van den wagen! Zelf wou hij naar den wagenmaker toegaan, die was ook nogal goed, en in gedachten begon hij al een heele toespraak aan Klant of aan zijn oudsten zoon, die hiermede eindigde: „Ik zal het je alles netjes betalen, baas, als je maar wat geduld met me wilt hebben, en geen rekening aan Moeder stuurt.” Als baas Slot hem nu eens wegjoeg! maar de juffrouw en Karel zouden wel voor hem spreken, hoewel de juffrouw zoo'n dure reparatie ook heel erg zou vinden en 't niet zou willen gelooven, dat hij het zelf wel zou kunnen betalen. Gelukkig was hij nu in wat donkerder straat gekomen! Aan 't einde woonde een oude juffrouw, erg rijk en erg gierig, met een meid, die de baas was in huis en die vreeselijk veel brood at. Als hij daar nu eens die nogal erg vochtige mik van twintig cent voor

zeventien cent gaf, dan namen ze die wel, hij had toch immers die drie centen van dien goeden mijnheer over. Hij schelde heel zachtjes, en hoorde dadelijk de oude meid aansloffen door de gang. Ze keek eerst door het raampje van de voordeur, haakte toen den ketting af, draaide het slot om, deed de deur even open, en plaatste zich in die opening om de onderhandelingen te beginnen. Zij bevoelde de mik van alle kanten, kneep er eens in, zei niets, deed de deur dicht en kwam een poosje later met de juffrouw terug. Die wilde het brood absoluut voor drie stuivers hebben, maar toen begon hij zijn pleidooi. En dat won hij, want toen hij nog druk bezig was, zei de meid opeens: „zoo heel nat is ie toch ook niet; dáár, drie stuivers en twee cent, asjeblijf,” en meteen sloeg ze de deur met een harden slag dicht. Dit was zijn laatste klant, en nu moest hij dus terug naar den winkel. Zeer zwaar werd hem de kruiwagen en hij begon te zweeten van angst. Soms ging Slot Zaterdagavond wel eens naar de herberg, maar dan kreeg hij Maandag de volle laag en zou morgen toch den geheelen dag in angst zitten en dat zou Moeder wel merken! Vlak bij de bakkerij gekomen, zette hij de pet af, veegde zijn voorhoofd af en zuchtte, zuchtte en stapte toen opeens vastberaden op het huis aan. Maar wacht! dat was beter! niet met dien kruiwagen den schoonen winkel inrijden. Eerst vlug de bijna leege mand met de opgevouwen doeken in den winkel zetten, dan gauw den kruiwagen in de gang bij de bakkerij zetten en dan alles binnen gaan vertellen. Ja, er was gelukkig net niemand vóór, maar was het niet drukkend stil in huis? Toen hij den kruiwagen had opgezet tegen den muur in de gang, liep hij weer den winkel in en nu dadelijk er door heen naar de kamer er achter, waar hij den baas al had zien zitten en ook de juffrouw en Karel. Hij klopte aan. Er kwam geen antwoord van binnen. 't Werd steeds drukkender om hem heen; hij kon bijna niet vaststaan op zijn beenen van angst. Hij klopte nog eens, harder. Maar weer hoorde hij niets. Alles duizelde om hem heen, maar hij

moest en zou den baas hebben. Heel hard klopte hij nu. Toen vloog de deur open, en op 'tzelfde oogenblik voelde hij stompen, slagen, stooten, kletsen op zijn gezicht, tegen den muur gebonsd worden, alles zoo snel op elkaar, dat hij niet tot bezinning kon komen. Hij hoorde alleen het blazen en hijgen van den baas vlak bij zich, die hem telkens in 't gezicht spuwde onder 't schreeuwen door van: „zeg, voel je die, voel je die? jij met je rijken mijnheer, met je rijken mijnheer! Bons, zoo, jij en die mijnheer mogen voor mijn part je heele leven nat brood eten, hoor je, jij en die rijke mijnheer met elkaar. Wat tegenspreken? Klets, daar heb je er een! jij bent zelf een broodkar, geloof ik, die kapot moet. En wie zal dat betalen? jij zeker en je arme moeder? Zeg, voel je hem?” Ze wisten er dus alles van, en wat schreeuwde hij toch van een rijken mijnheer? vloog hem door 't hoofd terwijl de bakker even moest uitblazen en nieuwe krachten verzamelen. Hij durfde zich niet roeren, zijn goed zat hem gedraaid, en zijn gezicht gloeide van de harde meppen. Hij keek tersluiks om naar de tafel waar Karel zat, die hem een knipoogje gaf en den wijsvinger op de lippen legde. Hij begreep hem wel; hij moest dus net als de juffrouw, die deed alsof ze druk naaide, en net als Karel heelemaal niets zeggen. Dus zwijgen maar, en ze wisten 't toch al. Maar hoe en door wien? En intusschen was de bakker weer opnieuw beginnen te schreeuwen, steeds harder en steeds heescher, 't werd gillen, totdat hij bijna stikte in een hoestbui en niet wilde drinken van kwaadheid. En terwijl hij zat te snakken naar lucht en zijn gezicht rooder werd dan ooit en de aren dik opzwoilen op zijn voorhoofd, zei de juffrouw zachtjes tot Jan: „Ga nu maar gauw heen, hier is de rijksdaalder en Maandag terugkomen.” Toen schoot Karel toe van achter de tafel, het boek onder zijn jasje houdend. Met den rug naar zijn vader gekeerd, schoof hij het snel Jan in handen en fluisterde: „wees maar niet bang, 't zal wel goed afloopen, hoor!” In een oogenblik was hij den winkel door en daar stond hij nu weer op straat met den rijksdaalder

en het boek en Maandag terugkomen! Bij een lantaarn gekomen, deed hij even voorzichtig de hand open: Ja, 't was heusch een rijksdaalder, een echte, en een breede lach kwam over zijn gezicht. Hij knoopte hem in de punt van zijn zakdoek, wreef zijn gezicht af, draaide zijn kiel wat recht, trok de kousen eens flink op en zette toen de pet af om den wind eens goed om zijn hoofd te voelen. Want zijn heele lichaam deed pijn, alles bonsde en gloeide aan hem, maar dat beteekende niets; van zoo'n pak slaag ga je niet dood, en wat zei Karel ook weer: 't zal wel goed afloopen, hoor! en de juffrouw: Maandag terugkomen. Maar wat praatte Slot toch van een rijken mijnheer, en wie zou 't hun toch alles verteld hebben? Zeker zou Slot nu wel uitgehoest zijn en gaan zien hoeveel brood hij nog had overgehouden. Drie brooden en een kleintje, dat was toch zooveel niet. Moest hij nu nog eerst den kruiwagen gaan wegbrengen? Maar 't was toch immers Zaterdagavond en morgen Zondag. Zondag! En het boek van het jaar 1812 had hij onder den arm en den rijksdaalder in den zak; hij voelde hem tegen zijn been aan onder 't loopen. Toen rende hij naar huis door de leeger wordende straten.

Tegen negen uur had juffrouw Geffens de kachel wat opgepookt, het water aan de kook gemaakt en koffie gezet voor haar Jan. Ze was blij, dat de regen had opgehouden, maar hij zou toch nog erg nat zijn en moê ook. Zoo'n broodkar was eigenlijk nog te zwaar voor hem en Zaterdagavonds waren er altijd extra-bestellingen. Zij was tegenwoordig al heel blij, als ze aan de kinderen maar genoeg kon geven en wat at die zieke Bart toch ook veel! Hij was nu toch eindelijk zeker in slaap gekomen! Op haar toonen liep ze naar de aangrenzende slaapkamer en bleef voor het bed van Bart staan. Het smalle ledikantje leek nog te groot voor hem; en zoo'n tenger figuurtje teekende zich af onder de dekens. Zij kon hem niet goed zien, want hij lag met het gezicht naar den muur, maar aan zijn haar, dat nat was, kon ze merken, dat hij 't heel benauwd had gehad, en wat leek die hand, boven op het dek uitgespreid, onnatuurlijk

groot! Voorzichtig dekte ze hem er goed onder. Want ze wist wel, dat hij 't nu koud zou krijgen na die benauwdheid van straks en zuchtte toen zacht. En toch had God het met haar zeer goed gemaakt! Ze zou Bart zoo heel moeielijk hebben kunnen afstaan, en nu had de dokter zelfs hoop gegeven, dat hij weer zou aansterken.

Met een glimlach op het gezicht keek ze over zijn bedje heen naar dat andere, waar zijn twee zusjes zoo heerlijk rustig en gelijkmatig adem haalden, de blonde kopjes vlak bij elkaar en met roode wangen van het slapen. En die kleine Steven dan! Dien kon ze haast heelemaal niet vinden zóó diep was hij onder de dekens gekropen, en ze dacht er met vreugde aan hoe heerlijk Jan straks naast hem zou gaan liggen, als hij eerst het kleine broertje bijna half wakker gekust had, dat dan in den slaap dadelijk naar hem toeschoof, en hem „zoo heerlijk warmde, Moeder!” Ja, God had haar toch nog heel veel laten behouden ook, en dan die beste Jan! Hij moest nu toch ieder oogenblik komen!

Ze liep voorzichtig terug naar de huiskamer, liet de slaapkamerdeur wat aanstaan en keek eens rond of alles er nu gezellig voor Jan uitzag. Als het maar nooit zóó ver kwam, dat ze haar meubeltjes zou moeten verkoopen. Bijna ieder stuk was zij samen met haar man gaan koopen, en dan had hij altijd weer gezegd: „zie je wel, vrouw, de menschen doen tegenwoordig niets dan klagen, maar wij komen er toch best en kunnen nog telkens er eens iets bij nemen.” Dat kleine kastje had ze van hem gekregen toen ze twaalf-en-een-half jaar getrouwd waren, en dat was ook het laatste geweest. Toen was hij al eigenlijk niet zoo heel fiks meer, maar ze dachten, dat 't het voorjaar was! Maar nu niet weer gaan denken over wat voorbij was! Ze zette een paar pantoffels van Jan achter op de kachel, zette de koffie op het lichtje, kreeg toen haar naaidoos en ging zoo druk aan 't verstellen van een broekje voor Steven, dat ze verschrikt „binnen” riep, toen er aan de deur geklopt werd. Zij had heelemaal niets hooren aankomen. Ze zette vlug den bril af, legde het broekje van den schoot en stond meteen

voor een haar geheel onbekenden heer in een groote winterjas. „U is immers juffrouw Geffens, nietwaar?” vriendelijk de hand naar haar uitstekend. „Ja Mijnheer, maar u komt toch niet zeggen, dat er met Jan een ongeluk gebeurd is?” vroeg ze angstig, want ze had op de klok gezien hoe laat het was, en nu kwam die heer haar zeker iets heel vreeslijks vertellen.

„Met Jan een ongeluk gebeurd? Neen heelemaal niet, Juffrouw,” zei hij opgewekt. „Ik mag zeker wel even gaan zitten en dan zal ik u eens vertellen waarom ik bij u gekomen ben. Neen, met Jan zelf,” en hij knoopte zijn overjas intusschen los, „is geen ongeluk gebeurd,” . . . en toen begon hij aan Juffrouw Geffens te vertellen van het tramongeval en van Grada's meelijden met Jan en dat hij op haar verzoek naar den bakker gegaan was. „Ik denk, dat hij het niet al te erg met Jan zal maken, en ik raad u beslist af er nu zelf heen te gaan; ik vrees, dat u bij den drittigen man de zaak maar bederven zou. En natuurlijk kan hij met dien kruiwagen niet zoo goed vooruit komen als anders, hetgeen verklaart waarom hij zoo laat is, nietwaar?” De heer Raders zat zoo maar een beetje door te praten om haar gerust te stellen, intusschen zelf met verlangen luisterend of hij niet wat hoorde aankomen op de trap. Maar telkens hielden de stappen op bij het eerste portaal, een deur werd opengemaakt, stemmen klonken even op naar boven, de deur ging weer dicht en alles werd stil als tevoren. En dan vermeden zij elkaar aan te zien, want ook de heer Raders, die zijn belangstelling in dit gezin voelde toenemen, moest telkens denken aan den boozen bakker en het toch nog maar jonge kind, dat dien toorn moest trotseeren nu. Toen begon zij, op zijn vragen, hem te vertellen uit haar moeielijk leven en van de ziekte en het sterven van haar man, zoo zonder omhaal van woorden en zonder tranen, dat de heer Raders de waarheid voelde van ieder woord, dat ze sprak. „Maar als u mijn kinderen ziet, Mijnheer, dan zult u zien, dat God me nog zeer veel heeft laten behouden ook,” en zwiwend volgde de heer Raders haar naar de

bedjes van het viertal, dat rustig doorsliep. Eigenlijk half onwillig nog was hij van het kantoor hierheen gekomen, vooruit al wetend, dat er nu weer zoo'n jammerlijk verhaal van gebrek aan alles zou komen en daar stond nu een tenger, bleek vrouwtje bij het bed van haar zieken jongen dankbaar te erkennen, „dat God het zóó goed met haar maakte.” In stilte verbaasde hij zich, maar nog meer over wat hij niet, dan over hetgeen hij wel van haar hoorde. En terug in de huiskamer ging ze spreken over de heeren van het kantoor, die tijdens die lange ziekte zooveel voor haar man gedaan hadden en ook nu nog haar niet vergaten en beloofd hadden Bart te zullen nemen als hij wat aansterkte eerst. Vriendelijke burenen had ze ook altijd gehad, en dan die beste dokter, die maar nooit van een rekening wilde hooren, en dan altijd lachend zei: „daar moeten de kinderen dan maar eens voor bij me komen kersen eten, Juffrouw!” En met oogen, die nu overvol waren van tranen, hem aanziende, zei ze: „Och Mijnheer, er zijn nog zooveel goede menschen in de wereld.” „Maar niet iedereen weet ze te ontdekken, Juffrouw,” zei hij opgewekt, en nam toen, vriendelijk groetend, afscheid van haar. „Grada, alle eer en hulde aan jou” en toen hij de trap af was en op straat stond sprak hij dit als tot zichzelf: „en ze zal gaan ondervinden, dat er nog meer goede menschen in de wereld zijn. Maar die Jan moet geen onderwijzer worden, bakker blijven en niets anders; er loopen waarlijk genoeg verongelukte onderwijzers in de wereld rond en goed brood hebben we niet minder noodig dan schoolmeesters. Eerst moet hij, ter wille van die goede juffrouw en dien besten Karel, maar eens een paar jaar meewerken om dat zaakje van Slot er wat bovenop te helpen, en dan . . . ja, Juffrouw Geffens, dan zul je het hooren en zien en ondervinden, dat er nog wel goede menschen in de wereld zijn.” En zoo, in gedachten bezig met de Geffens en hun toekomst, begon hij steeds vlugger te stappen, totdat hij op den hoek van de straat aanbondsde tegen een jongen, die verschrikt zei: „Och Mijnheer! neem u me niet kwalijk, ik had u heelemaal

niet gezien!" „Neen, dat komt uit, vent!" riep hij luchtig terug. Natuurlijk, dat was Jan, en niemand anders dan Jan! Maar hij hield zich niet op, want hij moest de laatste tram naar huis halen.

Na die botsing holde Jan weer verder. Hij was in zijn relaas van de ongevallen van dien ongelukkigen Zaterdagavond, dat hij in gedachten reeds aan zijn moeder bezig was te doen, net gekomen bij dien „rijken mijnheer" van Slot, toen hij opvloog tegen dien heer van daar net, en nu, gestoord in zijn verhaal, kon hij maar niet verder komen dan dien onbekenden „rijken mijnheer." Maar moeder, die altijd alles begreep en alles wist, zou dit wonderlijke ook wel weer kunnen verklaren, en toch wist hij niet, dat moeder op ditzelfde oogenblik op haar knieën voor de tafel lag te schreien over dienzelfden „rijken mijnheer". Was het van dankbaarheid of van vreugde? ze wist het zelve niet, want die heer had eigenlijk niets gedaan en niets gezegd en niets beloofd, maar er was zoo iets troostends in hem geweest, zoo iets dat stil-blij maakte. En daarom moest ze nu nog zachtjes schreien van dankbaarheid en ze kon het niet helpen te denken, dat deze ongelukkige Zaterdagavond misschien wel eens kon zijn de belofte van een schoonen, langen Zondag in hun leven.

Daar hoorde ze Jan onder aan de trap al roepen: „Moeder, ik ben het!" en meteen stormde hij met schoenen en al de kamer in, waar moeder de al zoo lang klare koffie reeds voor hem inschonk. „Ik weet al alles, mijn beste jongen, want Mijnheer gaat net de deur uit!" „Dan was het die mijnheer van daar net, Moeder!" Maar Moeder liet eerst Jan de warme pantoffels aantrekken, en toen moest hij alles eens rustig gaan vertellen van het begin tot het einde, en nadat hij uitverteld had begon Moeder te spreken. Toen moest Jan zijn oogen eens afvegen en zijn neus snuiten en voelde hij opeens dat de rijksdaalder nog in de punt van den zakdoek hing. „Daar heeft zeker die mijnheer tegen Slot gezegd, dat ik hem toch heelemaal hebben moest, want

toen ik binnen kwam zag ik hem al dadelijk liggen naast de naaidoos van de juffrouw." Eigenlijk had hij hem gezien onder het pak slag door, maar van dat pak slaag vertelde hij maar niets aan Moeder! „En daar heb je hem nu, Moeder, en misschien zullen ze me toch niet wegsturen, en trammen zullen me niet meer pakken, neen nooit meer! O Moeder, het was toch ook zóó vreeselijk! u weet het niet! Maar die Grada, die heeft alles goedgeemaakt en die zal altijd 't beste brood van me hebben!”

Even later in bed met het warme handje van Steven in de zijne dacht hij: „zou 't nu misschien toch waar zijn, dat God geantwoord heeft voordat ik riep?” En boven op het boekenrekje lag het boek van het jaar 1812 en morgen was het Zondag!

Op den rand van zijn bed zittend, vertelde Jan 's Zondagsmorgens aan Bart alles van den vorigen avond, en Bart vond het vreeselijk, dat hij rustig had liggen slapen terwijl Jan zoo in angst geweest was. En toen Jan hooren en zien om zich heen vergat, verdiept als hij was in Napoleons tocht naar Rusland, lag Bart zich op te winden van den angst door te denken hoe de eerste ontmoeting van Jan met bakker Slot zou afloopen. Toen Jan dan ook 's Maandagsmorgens voor dag en dauw opstond, en haastig zijn daagsche kleeren aanschoot, was Bart ook al wakker, en terwijl hij overeind in bed zat te kijken naar het heen en weer bewegen van Jan, zei hij telkens: „O Jan! ik ben zoo bang, als je over een uur maar weer niet thuis bent!” Het speet Jan nu eigenlijk, dat hij aan Bart alles zoo precies verteld had, ook van dat pak slaag, maar 't was toch ook zoo heerlijk geweest iemand eens heelemaal te laten meevoelen wat hij had doorgemaakt. Daarom zei hij nu luchtig weg: „'t zal wel gaan, Bart, en als ik er over een uur niet ben, dan moet je maar denken, dat ik niet bedankt ben. En van avond zal ik zoo gauw als ik maar loopen kan naar huis komen, hoor!” Het eene uur na het andere ging

voorbij en Jan kwam niet thuis, en hoewel Bart nu meer hoop begon te krijgen, bleef hij toch onrustig en angstig. Zijn moeder, die druk bezig was en met Steven, die overall om haar heen dribbelde en aldoor babbelde, de Zondagsche kleeren nakeek en opborg, kon niet aan zijn bedje komen zitten, hetgeen hij zoo graag wilde, zoodat hij daar nu alleen lag te denken aan Jan en aan den boozen bakker en zich allerlei verschrikkelijks door het hoofd haalde. Toen Moeder na 't middageten den boel aan kant had, en de kleine Steven wat ging slapen, kwam zij eindelijk met haar naaiwerk bij hem zitten, en begon hem nog weer eens heel rustig te vertellen van dien heer van Zaterdagavond, en dat zij hoopte, dat die het voor Jan wel goed had gemaakt bij den bakker. En toen het nu zoo stil werd in het kamertje, en Bart niets meer hoorde en zag dan het pikken van de naald in het harde goed, en het snelle doorhalen van den draad door Moeders vingers, toen gingen zijn oogen langzamerhand dicht en sliep hij rustig in.

Wakker wordend zag hij 't eerst, dat Moeder de lamp al aanstak, en op 't zelfde oogenblik kwamen zijn zusjes Marietje en Koojsje, die uit school kwamen, de kamer binnenstormen, en riepen tegelijk: „Moeder, we hebben Jan gezien met Karel Slot, en hij had een brief in de hand, en keek zoo vroolijk, en toen hij ons zag begon hij met de pet naar ons te zwaaien.”

Toen kon Bart het in zijn bed niet langer uithouden; hij sprong er uit, liep net zooals hij was naar zijn Moeder en zei: „Dan zal de bakker hem ook niet weggagen, Moeder, wat denkt u? En nu mag ik toch wel opzitten totdat Jan komt?” „Maar dan zullen we je er eerst eens lekkertjes instoppen, jongetje,” en meteen haalde zijn Moeder den kiel en de broek, die ze hem aan deed, waarna ze hem een warmen doek omsloeg en hem in den rieten leuningstoel aan de tafel zette. De zusjes kregen nu een stevige dikke boterham, en terwijl zij die opaten vertelde Bart haar uit de Vaderlandsche geschiedenis, waarover hij een groot boek met platen had. Hij zag wel aan Moeders gezicht, dat zij

ook heel blij was om hetgeen de zusjes gezegd hadden van Jan, maar nu praatten ze er heelemaal niet meer over met elkaar. Toen Moeder de zusjes naar bed bracht, ging hij achterover in den stoel leunen, om nu veel prettiger dan 's morgens te gaan bedenken hoe alles zou gegaan zijn, en dan dacht hij weer, dat die mijnheer van Zaterdagavond — en dán weer, dat die groote, dikke, sterke Karel het beste was geweest voor Jan! En daar was hij in gedachten zóó prettig meê bezig, dat hij het niet erg vond, dat Moeder nog met naaiwerk uit moest. De kinderen zouden wel rustig doorslapen, en anders zou hij ze wel helpen, be- loofde hij. Toen Moeder weg was probeerde hij eerst wat te lezen, maar daar kon hij niet bij blijven, hoe hij zijn best ook deed. Jan en Karel en dien mijnheer, dáár kon hij alleen over denken, en hij dacht zoo lang totdat hij eindelijk weer insliep, met het hoofd op de tafel en niet wakker werd voordat hij zacht een hand op zijn arm voelde en Jan tot hem zei: „Zeg Bart, waar is Moeder?” „O Jan, ben jij het? Ik heb zóó verlangd, en net precies ben ik zeker in slaap gevallen; en ik had nog wel willen wakker blijven! Ja, Moeder is net met naaiwerk uit, maar toe, Jan, vertel het mij vast.” Jan was intusschen plat op den grond bij de kachel gaan zitten, zette het deurtje er van open, omdat hij zoo graag in den gloed van het vuur keek, en begon toen langzaam: „ja, jij was van morgen ook bang, net als ik, maar 't begon al dadelijk goed. De baas zei kortaf: „zorg, dat die kruiwagen en die mand komen waar ze hooren, dan is 't nog tijd genoeg om met de broodmand naar de klanten te gaan.”

„Toen ik terugkwam riep Karel me stilletjes in den winkel en vroeg: „Zeg, heeft Vader je al gezegd, dat je om tien uur op het kantoor van Raders en Co. op de Hooigracht moet komen? Gisteren is die Grada, die aardige meid, lang bij ons geweest.”

Om negen uur was ik met de klanten klaar, veegde den winkel aan en moest toen bij den baas binnen komen. Veel vriendelijker dan ik hem ooit nog heb hooren spreken

zei hij: „Jan, je moet zorgen, dat je om tien uur op de Hooigracht bent op het kantoor van Raders en Co. en je zorgt, dat je daar je mond niet voorbijpraat en gauw terugkomen, hoor, en mij alles vertellen.” Ik begreep maar niet wat er gebeuren zou, maar o Bart, 't was zoo aardig bij dien mijnheer op 't kantoor! Hij vertelde me dadelijk, dat hij bij Moeder geweest was, en dat hij zoo graag wou, dat ik een flinke bakker werd, die goed voor Moeder kon verdienen. En toen begon hij me zoo veel te vragen van de knechts en van de bakkerij en van den baas en van den winkel, dat ik alles begon te vertellen, ook van de juffrouw en van Karel en Miesje, alles wat ik maar wist. Toen bedacht ik me pas, dat Slot gezegd had, dat ik mijn mond niet voorbij mocht praten, en hield op eens verschrikt stil. „Waarom houd je in eens op?” vroeg mijnheer Raders en toen ik hem vertelde wat Slot had gezegd, barstte hij in lachen uit en zei: „nu kun je gaan en zeg je patroon, dat hij voor twaalven even bij me moet komen, en wees maar niet bang, ik zal niets vertellen, hoor!” De baas ging zich dadelijk opknappen, toen ik hem de boodschap overbracht, en ik moest de Zondagsche schoenen poetsen en de Juffrouw moest hem een das omstrikken, en toen hij goed en wel weg was zei de Juffrouw: „Jan, wil ik je eens wat zeggen? Die mijnheer Raders heeft het goed met jou voor, dat geloof ik!” Om halféén zoowat, ja, om halféén kwam hij terug en o Bart, ik heb hem nog nooit zóó gezien! Maar ik ben te moê om je nu alles te vertellen; dit is zeker, toen baas Slot terugkwam was t net of hij baas Slot niet meer was, zóó vriendelijk was hij geworden. Geen woord tegen mij over weggagen of zoo iets, maar hij zei wel tegen de Juffrouw, dat ik voortaan geen boodschappen meer mocht doen, geen kinderen uit de school mocht halen, niet meer mocht schrobben of poetsen, maar dat ik zou bakken, bakken het fijnste brood, dat er in de wereld te krijgen is, en dat hij zelf 't mij zou leeren.”

En baas Slot heeft woord gehouden; hij heeft Jan het

bakken geleerd! En ook mijnheer Raders heeft woord gehouden, want al had hij het Jan niet beloofd om voor hem te zullen zorgen, hij had dat zichzelf beloofd. En die belofte heeft hij volkomen vervuld!

Wie nu komt in de hoofdstraat van de stad, waarin Jan woont, ziet op een hoek een grooten bakkerswinkel met spiegelruiten, waarachter het heerlijkste brood en allerlei fijn gebak ligt, en op die ruit staat de naam van Jan Geffens. Van dat brood krijgt Grada voor zich in de keuken, en Mijnheer en Mevrouw in de huiskamer, het allerbeste, want ook onze Jan wist van woord houden! En als we even de gezellige kamer achter den winkel binnengaan, dan zien we daar dadelijk boven den schoorsteen een mooie bloemkaart, waarop met duidelijk leesbare letters staat geschreven de tekst, waaraan Jan op dien Zaterdagavond gedacht had, maar dien hij nu zooveel beter begreep, de tekst:
Eer zij roepen, zoo zal ik antwoorden.

